

Caramussal, V. (CARAMUZAL) *Carandaix*, V. *escarandaix*

CARANT, 'canaleta molt pendent i rocosa per on salta l'aigua', ribag., pall. i Segre mitjà, del sorotàptic KARANTO-, que ha donat també *caranto* o *scaranto* id., en els parlars alpins del Vènet i el Trentí, i els noms propis del *Scharnitz* i de la *Carintia* en el Tirol i Alps orientals. □ 1.ª doc.: 1784, *Carant*, afrontació de la Coltia del Pago d'Estafs (en els comptes d'aquest poble que conserva Joan Lluís Pallarès, f° 1v.).

Vegeu el meu article dels *E. T. C.* II, 207-15, amb bibliografia, publ. primer el 1958. L'àrea del mot català comprèn tot Pallars i Ribagorça des del Montsec, i un sector del Segre mitjà entorn de Cabó. A l'extrem Nord del Pallars Sobirà és ja poc conegut (per exemple a Escaló, Estaron, Isil), si bé encara es troba en noms de lloc, i no s'ha oblidat del tot en algun poble intermedi, com Unarre. A la V. de Boí, però, encara és viu en el sentit d'*escorrenc, xaragall amb què les pluges fan malbé el terreny' «lo barranc ha descarnat lo camp de trunfes: hi ha fotut uns *karàns!*» (Boí, Taüll, 1968, 1969). En alguns pobles s'usa la forma femenina *caranta*, i com a nom de lloc la forma arcaica *Caranto*. Pel Sud engloba encara la Conca de Meià, allí (com a Cabó) en la variant *querant*, influïda per *quer* 'roca' i amb el significat d'avenc, és a dir cavitat subterrània de direcció més o menys vertical o inclinadíssima: canvi ben comprensible perquè per aquests *querants* o avencs salten les aigües cap al fons. L'extrem Oest usa la variant *garanta* (Torroella d'Aragó, Barbaruens, Saünc), ja en pobles de llenguatge més aragonès que català, a la vall de l'Èsera. En comarques pirinenques més allunyades hi ha certa confusió amb *calanca* (veg. *CALA*), d'on *caranca* a Finestres de Fet i *calanca* 'escletxa, clivella' a Tolba; a les Alberes i la Marenda (Ross.) *carranca* indica una caleta vora mar o un indret penyalós a l'interior. Per a la probable derivació de *CARANTIANUM d'on el nom de la vall conflentina de *Carança*, veg. el que en dic a *E. T. C.*, p. 212, n. 5, i cf. Krahe, *Unsere Ältere Flussnamen*.

L'alpi *caranto* o *scaranto* designa rierols o barranquets de muntanya generalment rocosos, i està escampat per les províncies de Verona, Vicenza, Pàdua i Treviso. De la variant en *s-* deriva l'antic SCARANTIA d'on prové el nom de la gran vall tirolesa de *Scharnitz* (de primer *Scharinze* a. 1160, *Scharniza* 1176). D'altra banda el friül. *carantan* 'galestro', 'espècie d'argila amb carbonat de calç', d'on sembla que es va derivar el nom de la gran regió alpina oriental de la *Carintia*, abans anomenada *Carantana*. No és improbable, com vaig indicar llavors, que tot això sigui un derivat de l'arrel del nostre *quer* 'rocassa' (< *CARIO-) amb el conegut sufix illiri en -NT-. Això, però, potser no exclou que hi hagi algun parentiu amb el lit. *kràntas* 'ribera ,marge' i *kràstas* 'caire, ribera'. Un element *Carant-* de terminació il·legible es troba en una inscripció de la comarca de Nimes (reculls d'Espérandieu i Hirschfeld). També potser s'hauria d'examinar la

possibilitat que *Grantebrycz* nom anglo-saxó de *Cambridge* (llatinitzat en *Cantabrigia* tardanament) vingui d'un cpt. celtoide *CARANTO-BRIVĀ (pont del barranc o torrent).

DERIV.: *Caranta*, supra. *Carantó* 'indret esbarrancat' a Casterner de les Olles. +*Carantús* 'torrentet molt pendent' a la Vall de Boí (*lo Carantús del Solà* damunt el poble de Taüll que també serveix de camí entre parets de pedra, 1962, 1971). +*Carantella* 'cada un dels tres bastonets que aguanten inestablement una llosa sota la qual posen molles de pa o grans de blats perquè hi acudin moixons que, movent-los, fan caure la llosa i hi queden capturats', Benasc (Ferraz, p. 38): molt dubtós pel sentit que això pugui derivar de *carant* o *caranta*, passat que comencés per designar la llosa, que cau com les que s'estimben per un carant avall. +*Escarantar* 'eixorrançar': «tot això ha *skarantat* l'aigua», Taüll, 1969.

CARANTONYES, *jer-* 'fer afalacs a algú' maestr. (Ga. Girona, p. 134), *carantoinés* tort. (BDC III, 91), veg. DCEC I, 672ab-21, també *caratussa* (Benassal, *AlcM*); afegiu-hi *carantoña* «espècie de representació popular para agradecer la salvación de un peligro, ejecutada por disfrazados con pieles de animales» extrem. (prov. Cáceres, RDTP V, 152-5).

Caranya 'espècie de resina americana', V. DCEC, s. v. *caraña* I, 671b12ss.; 'clivella', V. *carcanyell Carapatell*, *carapater*, V. *galàpet Carar*, *cara-sol*, *carassa*, *carasser*, *carasseta*, *carat*, *caratge*, V. *cara*

CARÀTULA, 'carota', 'cara deforme, monstruosa' [c. 1800]: «per la vora d'una casa vella, amb dos *caràtules* de gegant pintades al darrere, que semblaven als dos infames vells jutges de la casta Susanna», B. de Maldà, *Coll. de la B. V.*, 122; veg. DCEC, s. v. *caràtula* (I, 671b23-672b9).

Càrava, V. *caro*

CARAVANA, del persa *karawân* 'rècua de cavalleries', 'caravana', potser per conducte del fr. *caravane*. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Cròn. de Jaume I, ed. Casac., § 265 (veg. p. 60), també en Eiximenis: «serrayns negres --- ab grans e ab moltes *caravanes* de camells, carregats de la dita payola, de la qual en Barberia se fa l'aur fi» (*Regiment*, § 149). Cf. DCEC, s. v. I, 672b18ss.; allí lin. 48-51 seguint l'exemple de Spitzer (VKR IV, 168n.) i altres hi identificava *caravanas* 'arracades llargues', avui usual sobretot en el cast. de l'Argentina, Bolívia, Xile i Perú; sembla que es va usar també en català antic: «tres caxons de passadors de *caravana*» en un doc. barceloní de 1254, i «quatre caxons id.» en un altre de la mateixa data (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 254, 264), però aquest amb la variant *caravara*, que em fa dubtar d'aquella identificació i fer més aviat el suggeriment (que caldrà estudiar més a fons) que es tracti d'un àr. *qararat* (> **caradara* metàt. i contaminació